

Нові відомості щодо видової різноманітності та екології міксоміцетів Мезинського національного природного парку

ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА ДУДКА
ТЕТЯНА ІВАНІВНА КРИВОМАЗ

Дудка І.О., Кривомаз Т.І., 2009: **Нові відомості щодо видової різноманітності та екології міксоміцетів Мезинського національного природного парку.** *Чорноморськ. бот. ж.*, т. 5, N2: 247-254.

Обговорюються відмінні між видовою різноманітністю міксоміцетів, зібраних на територіях Мезинського національного природного парку професором І.Г. Борщовим у 1868 р. та авторами статті у 2008 р. Лише 9 видів виявилися спільними для списку міксоміцетів, складеного на основі зборів І.Г. Борщова, та їх списку, створеного на базі зборів 2008 р.: *Arcyria cinerea* (Bull.) Pers., *Comatricha nigra* (Pers. ex J.F. Gmel.) J.Schröt., *Didymium melanospermum* (Pers.) T. Macbr., *Fuligo septica* (L.) F.H. Wigg., *Hemitrichia clavata* (Pers.) Rostaf., *Lycogala epidendrum* (L.) Fr., *Stemonitis fusca* Roth, *Trichia varia* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers. та *Tubulifera arachnoidea* Jacq. У 2008 р. не вдалося знайти 7 видів, які були зібрані професором І.Г. Борщовим у 1868 р.: *Amaurochaete atra* (Alb. & Schwein.) Rostaf., *Arcyria denudata* (L.) Wettst., *Brefeldia maxima* (Fr.) Rostaf., in Fuckel, Jahrb., *Leocarpus fragilis* (Dicks.) Rostaf., *Physarum psittacinum* Ditmar, *Trichia decipiens* (Pers.) T. Macbr. та *Trichia favoginea* (Batsch) Pers., але протягом польового сезону 2008 р. на території парку було зібрано 13 раніше невідомих тут видів: *Arcyria ferruginea* Saut., *A. incarnata* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers., *A. stipata* (Schwein.) Lister, *Badhamia macrocarpa* (Ces.) Rostaf., *Ceratiomyxa fruticulosa* (O.F. Mull.) T. Macbr., *Cribraria tenella* Schrad., *Diachea leucopodia* (Bull.) Rostaf., *Didymium squamulosum* (Alb. & Schwein.) Fr., *Metatrichia vesparia* (Batsch) Nann.-Bremek. ex G.W.Martin & Alexop., *Physarum album* (Bull.) Chevall., *Ph. leucopus* Link, *Reticularia lycoperdon* Bull. і *Stemonitopsis typhina* (F.H. Wigg.) Nann.-Bremek. Розглядаються деякі аспекти екологічних особливостей міксоміцетів, а саме їх субстратні уподобання.

Ключові слова: міксоміцети, видова різноманітність, субстратні уподобання, Мезинський національний природний парк

DUDKA I.O., KRYVOMAZ T.I., 2009: **New data on the species diversity and ecology of Myxomycetes in Mezhytsky National Nature Park.** *Chornomors'k. bot. z.*, vol. 5, N2: 247-254.

Difference in the species diversity of myxomycetes collected at the territories of Mezynsky National Nature Park by Professor I. G. Borshchov in 1868 and by the authors in 2008 are discussed. Only 9 species were found to be common for list of Borshchov's collections and list of collections made in 2008: *Arcyria cinerea* (Bull.) Pers., *Comatricha nigra* (Pers. ex J.F. Gmel.) J.Schröt., *Didymium melanospermum* (Pers.) T. Macbr., *Fuligo septica* (L.) F.H. Wigg., *Hemitrichia clavata* (Pers.) Rostaf., *Lycogala epidendrum* (L.) Fr., *Stemonitis fusca* Roth, *Trichia varia* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers. and *Tubulifera arachnoidea* Jacq. It was not succeeded to find 7 slime molds species which were revealed by Professor I.G. Borshchov in 1868: *Amaurochaete atra* (Alb. & Schwein.) Rostaf., *Arcyria denudata* (L.) Wettst., *Brefeldia maxima* (Fr.) Rostaf., in Fuckel, Jahrb., *Leocarpus fragilis* (Dicks.) Rostaf., *Physarum psittacinum* Ditmar, *Trichia decipiens* (Pers.) T. Macbr. and *Trichia favoginea* (Batsch) Pers. but 13 previously unknown for park territory species were collected in 2008 field season: *Arcyria ferruginea* Saut., *A. incarnata* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers., *A. stipata* (Schwein.) Lister, *Badhamia macrocarpa* (Ces.) Rostaf., *Ceratiomyxa*

fruticulosa (O.F. Müll.) T. Macbr., *Cribraria tenella* Schrad., *Diachea leucopodia* (Bull.) Rostaf., *Didymium squamulosum* (Alb. & Schwein.) Fr., *Metatrichia vesparia* (Batsch) Nann.-Bremek. ex G.W.Martin & Alexop., *Physarum album* (Bull.) Chevall., *Ph. leucopus* Link, *Reticularia lycoperdon* Bull. and *Stemonitopsis typhina* (F.H. Wigg.) Nann-Bremek. Some aspects of myxomycetous ecological peculiarities, namely substrate adaptation, are considered.

Key words: myxomycetes, species diversity, substrate preferences, Mezynsky National Nature Park

Дудка І.А., Кривомаз Т.І., 2009: **Новые сведения о видовом разнообразии и экологии миксомицетов Мезинского национального природного парка.** *Черноморск. бот. ж.*, т. 5, N2: 247-254.

Обсуждаются отличия между видовым разнообразием миксомицетов, собранных на территориях Мезинского национального природного парка профессором И.Г. Борщовым в 1868 г. и авторами статьи в 2008 г. Только 9 видов оказались общими для списка миксомицетов, составленного на основании сборов И.Г. Борщова, и их списка, созданного на базе сборов 2008 г.: *Arcyria cinerea* (Bull.) Pers., *Comatricha nigra* (Pers. ex J.F. Gmel.) J.Schröt., *Didymium melanospermum* (Pers.) T. Macbr., *Fuligo septica* (L.) F.H. Wigg., *Hemitrichia clavata* (Pers.) Rostaf., *Lycogala epidendrum* (L.) Fr., *Stemonitis fusca* Roth, *Trichia varia* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers. и *Tubulifera arachnoidea* Jacq. В 2008 г. не удалось найти 7 видов, которые были собраны профессором И.Г. Борщовым в 1868 г.: *Amaurochaete atra* (Alb. & Schwein.) Rostaf., *Arcyria denudata* (L.) Wettst., *Brefeldia maxima* (Fr.) Rostaf., in Fuckel, Jahrb., *Leocarpus fragilis* (Dicks.) Rostaf., *Physarum psittacinum* Ditmar, *Trichia decipiens* (Pers.) T. Macbr. и *Trichia favoginea* (Batsch) Pers., но в течение полевого сезона 2008 г. на территории парка было собрано 13 ранее неизвестных тут видов: *Arcyria ferruginea* Saut., *A. incarnata* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers., *A. stipata* (Schwein.) Lister, *Badhamia macrocarpa* (Ces.) Rostaf., *Ceratiomyxa fruticulosa* (O.F. Mull.) T. Macbr., *Cribraria tenella* Schrad., *Diachea leucopodia* (Bull.) Rostaf., *Didymium squamulosum* (Alb. & Schwein.) Fr., *Metatrichia vesparia* (Batsch) Nann.-Bremek. ex G.W.Martin & Alexop., *Physarum album* (Bull.) Chevall., *Ph. leucopus* Link, *Reticularia lycoperdon* Bull. и *Stemonitopsis typhina* (F.H. Wigg.) Nann-Bremek. Рассматриваются некоторые аспекты экологических особенностей миксомицетов, а именно их субстратная приуроченность.

Ключевые слова: миксомицеты, видовое разнообразие, субстратная приуроченность, Мезинский национальный природный парк

Мезинський національний природний парк (МНПП) був створений згідно до указу Президента України № 122/2006 від 10 лютого 2006 р. у Коропському районі Чернігівської області на території площею 31, 6 тис. га, 8,5 тис. га з яких знаходяться у постійному користуванні парку. Тут здійснюється збереження типових та унікальних природоохоронних комплексів Новгород-Сіверського Полісся. На півдні і сході парк відмежований від інших територій району р. Десна, а на заході та півночі межа МНПП проходить повз с. Покошичі, смт. Поборниця, с. Оболоння та с. Мезин. Парк розташований на підвищеній рівнині Новгород-Сіверського лісового острова, сильно почленованій ярами та балками, які вкриті лісами [Андриєнко, Шеляг-Сосонко, 1983; Фіторізноманіття Українського Полісся, 2006]. Залісненість території парку складає 38%. Корінні лісові ценози тут представлені не типовими для Полісся дубовими, липово-дубовими та кленово-липово-дубовими лісами, які приурочені до центральної частини парку і займають 33% лісовкритої площі. Серед них переважають дубові ліси, які займають до 63% площі парку з корінними лісовими ценозами. Соснові та сосново-дубові ліси, які є характерним елементом лісової рослинності Полісся, в МНПП представлені дуже обмежено, у вигляді штучних насаджень на незначних площах. Вирубки, які виникли через господарську діяльність людини ще до надання цій території природоохоронного статусу, зараз вкриті осиково-березово-

широколистяними та березовими лісами. Досить значні площі (4%) займають штучні протиерозійні насадження білої акації. Крім лісової рослинності, на території парку досить поширені орні землі (35%), сіножаті та пасовища на заболочених луках (16%), менше займають болота (1%). Крім того, 7% припадає на будівлі та дороги, 3% – на річки та водойми [АНДРІЄНКО та ін., 1982; Андриенко, ШЕЛЯГ-СОСОНКО, 1983]. Таким чином, на території МНПП переважає лісова рослинність, що створює тут належні умови для міксоміцетів, які використовують для розвитку різні субстрати рослинного походження, в першу чергу повалені та сухостійні стовбури дерев, опалі гілки, кору, ділову деревину тощо.

Флора і рослинність МНПП досліджені досить добре [ПАНЧЕНКО та ін., 2003; ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ, 2006]. Щодо грибів та грибоподібних організмів, то перші відомості про них з території сьогоденного МНПП з'явилися ще у ХІХ ст. у вигляді списку з 173 видів, серед яких за сучасною номенклатурою було 16 видів міксоміцетів [BORŠČOW, 1868 (1869)]. Мікологічні обстеження на території МНПП поновилися вже у ХХІ ст., внаслідок чого було виявлено різноманітний видовий склад фітотрофних мікроміцетів (125 видів, серед яких домінують представники відділу *Ascomycota s.l.* – 107 видів) та макроміцетів різних екологічних груп (68 видів з відділу *Basidiomycota*) [ГОЛУБЦОВА, 2008; ДУДКА та ін., 2009]. Проте при повторних мікологічних обстеженнях деякі компоненти мікобіоти МНПП, зокрема міксоміцети, залишились поза увагою дослідників. Слід зазначити, що до останнього часу міксоміцети належали до слабо вивчених таксонів не тільки у МНПП, а й на Лівобережному Поліссі в цілому, в межах якого розташований цей природоохоронний об'єкт. Крім І.Г. Борщова, який збирав міксоміцети на Чернігівщині в лісах навколо родинного маєтку, розташованого в с. Будище Коропського району, котре тепер входить до складу МНПП, К.В. Манойленко та Г.С. Неводовський пізніше виявили на Лівобережному Поліссі лише 2 додаткові види – *Arcyria obvelata* (Oeder) Onsberg та *Stemonitis splendens* Rostaf., [ПІДОПЛІЧКА, 1932]. Окремі нечисленні збори міксоміцетів на Лівобережному Поліссі, результати опрацювання яких поки що неопубліковані, у ХХІ ст. здійснені Т.І. Кривомаз в околицях м. Києва (Труханів острів) і в Чернігівському районі Чернігівської області біля с. Золотинка. У цей же період більш тривалі та регулярні дослідження міксоміцетів на Лівобережному Поліссі проведені лише в національному природному парку „Деснянсько-Старогутський” [ДУДКА, КРИВОМАЗ, 2005, 2006; ДУДКА та ін., 2009, в друці].

Таким чином, виходячи з того, що міксоміцети Лівобережного Полісся в цілому досліджені недостатньо, а відомості щодо них у МНПП неповні і застарілі, у червні та жовтні 2008 р. було розпочато спеціальне вивчення цих грибоподібних організмів на території парку для отримання детальнішої сучасної характеристики їх видової та таксономічної різноманітності. Збори міксоміцетів у мішаних та листяних лісах МНПП з метою виявлення їх видового складу були проведені нами в експедиції у червні 2008 р., окремі зразки були зібрані під час одноденної екскурсії у жовтні того ж року. Всього у 5 різних локалітетах (діброва Рихлівської дачі біля с. Рихлі; мішаний ліс біля с. Великий Ліс у заболоченому яру; листяний ліс між с. Свердлівка та с. Мезин, у яру в кручах понад р. Десна; мішаний ліс біля с. Свердлівка в урочищі Лозова, заказник Дібровка; листяний ліс біля с. Свердлівка, урочище Березова Гряда) було зібрано 42 зразки міксоміцетів. З польового матеріалу було визначено 21 вид представників класу *Muchomycetes*, які належать до 15 родів з 8 родин та 4 порядків (табл. 1), а також 1 вид протостелієвих міксоміцетів – *Ceratiomyxa fruticulosa* (O.F. Müll.) T. Macbr.

Попередній конспект біоти міксоміцетів Мезинського національного природного парку

Preliminary list of Myxomycetes of Mezyn'sky National Nature Park

Назва таксону	Борщов І.Г., 1868 р.	Дудка І.О., Кривомаз Т.І., 2008 р.
Порядок LICEALES A. Jahn		
Родина CRIBRARIACEAE Rostaf.		
<i>Cribraria tenella</i> Schrad.		+
Родина RETICULARIACEAE Rostaf.		
<i>Reticularia lycoperdon</i> Bull.		+
Родина TUBIFERACEAE T. Macbr.		
<i>Lycogala epidendrum</i> (L.) Fr.	+	+
<i>Tubulifera arachnoidea</i> Jacq.	+	+
Порядок TRICHIALES T. Macbr.		
Родина ARCYRIACEAE Rostaf. ex Cooke		
<i>Arcyria cinerea</i> (Bull.) Pers.	+	+
<i>A. denudata</i> (L.) Wettst.	+	
<i>A. ferruginea</i> Saut.		+
<i>A. incarnata</i> (Pers. ex J.F.Gmel.) Pers.		+
<i>A. stipata</i> (Schwein.) Lister		+
Родина TRICHIACEAE Rostaf.		
<i>Hemitrichia clavata</i> (Pers.) Rostaf.	+	+
<i>Metatrichia vesparia</i> (Batsch) Nann.-Bremek. ex G.W.Martin & Alexop.		+
<i>Trichia favoginea</i> (Batsch) Pers.	+	
<i>T. decipiens</i> (Pers.) T. Macbr.	+	
<i>T. varia</i> (Pers. ex J.F.Gmel.) Pers.	+	+
Порядок STEMONITALES T. Macbr.		
Родина STEMONITIDACEAE Fr.		
<i>Amaurochaete atra</i> (Alb. & Schwein.) Rostaf.	+	
<i>Brefeldia maxima</i> (Fr.) Rostaf., in Fockel, Jahrb.	+	
<i>Comatricha nigra</i> (Pers. ex J.F.Gmel.) J.Schrad.	+	+
<i>Diachea leucopodia</i> (Bull.) Rostaf.		+
<i>Stemonitis fusca</i> Roth	+	+
<i>Stemonitopsis typhina</i> (F.H.Wigg.) Nann.-Bremek.		+
Порядок PHYSARALES T. Macbr.		
Родина DIDYMIACEAE Rostaf.		
<i>Didymium melanospermum</i> (Pers.) T. Macbr.	+	+
<i>D. squamulosum</i> (Alb. & Schwein.) Fr.		+
Родина PHYSARACEAE Rostaf.		
<i>Badhamia macrocarpa</i> (Ces.) Rostaf.		+
<i>Fuligo septica</i> (L.) F.H.Wigg.	+	+
<i>Leocarpus fragilis</i> (Dicks.) Rostaf.	+	
<i>Physarum album</i> (Bull.) Chevall.		+
<i>Ph. leucopus</i> Link		+
<i>Ph. psittacinum</i> Ditmar	+	

Як видно з рисунка 1, у МНПП найбільшою кількістю родів та видів представлені родини Stemonitidaceae та Physaraceae, найменша їх кількість зареєстрована для родин Cribrariaceae та Reticulariaceae. Такий таксономічний спектр міксоміцетів є типовим для широколистяних рослинних угруповань. Серед родів міксоміцетів, виявлених у МНПП, за кількістю видів (4) домінує рід *Arcyria* F.H. Wigg. (родина Trichiaceae), з родів *Didymium* Schr. та *Physarum* Pers. знайдено по 2 види, а інші 13 родів міксоміцетів представлені в МНПП 1 видом кожний.

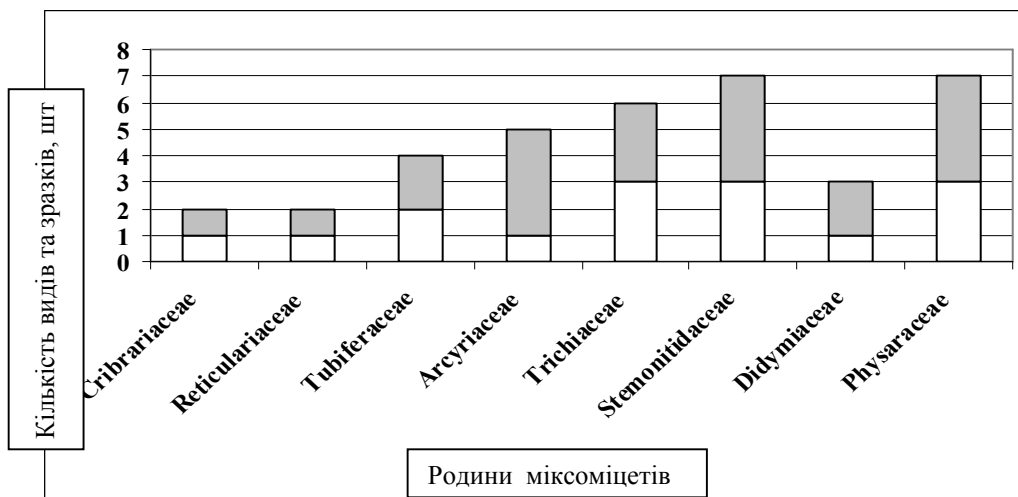

Рис.1. Розподіл міксоміцетів Мезинського національного природного парку за родинами класу Мухоміцетес.

Fig.1. Family distribution of myxomycetes in Mezyn'sky National Nature Park.

Умовні позначення:

- – польові зразки міксоміцетів;
- – види міксоміцетів.

Найчастіше в МНПП траплялись представники родів *Arcyria* (19% від загальної кількості знайдених зразків) та *Physarum* (14%), досить часто траплялись види родів *Lycogala* Adans. та *Trichia* Haller (11%). По 5 % від усіх місцезнаходжень припадало на долю зразків видів родів *Badhamia* Berk., *Fuligo* Haller та *Hemitrichia* Rostaf., міксоміцети з інших 9 родів траплялись значно рідше.

Субстратна приуроченість міксоміцетів МНПП продемонстрована на рис.2. Найбільша кількість видів міксоміцетів (7 видів, представлені 9 зразками) зареєстрована на відмерлій деревині дуба. Перевагу даному субстрату надали *Arcyria incarnata* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers., *A. stipata* (Schwein.) Lister, *Badhamia macrocarpa* (Ces.) Rostaf., *Comatricha nigra* (Pers. ex J.F. Gmel.) J.Schröt., *Fuligo septica* (L.) F.H. Wigg., *Lycogala epidendrum* (L.) Fr. та *Physarum album* (Bull.) Chevall.

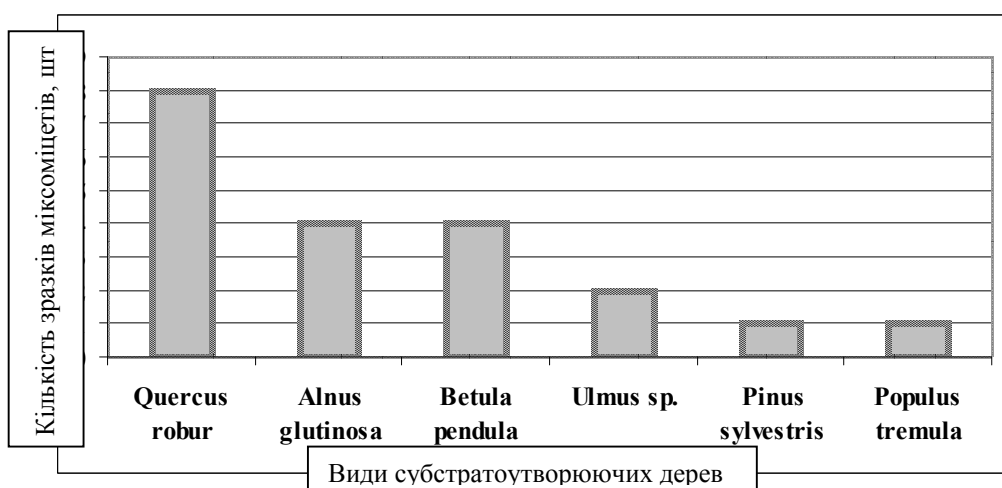

Рис.2. Розподіл міксоміцетів Мезинського національного природного парку за видами субстратуотворюючих дерев.

Fig.2. Hosting tree distribution of myxomycetes in Mezyn'sky National Nature Park.

Однакова кількість зразків (по 4) була зареєстрована на вільховому та березовому відпаді та детриті. До деревини *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. (гнилі пеньки) виявили приуроченість види роду *Arcyria* – *A. cinerea* (Bull.) Pers. та *A. ferruginea* Saut., а представник порядку Stemonitales - *Diachea leucopodia* (Bull.) Rostaf. – був зібраний на вкритих корою, тонких гілочках та листках *A. glutinosa*. На відмерлій деревині *Betula pendula* Roth були виявлені *Ceratiomyxa fruticulosa* (O.F. Müll.) T. Macbr., *Didymium squamulosum* (Alb. & Schwein.) Fr., *Reticularia lycoperdon* Bull. та *Trichia varia* (Pers. ex J.F. Gmel.) Pers. Для останнього виду на території МНПП характерною була полісубстратна приуроченість: крім деревини *B. pendula*, *Trichia varia* також була зібрана на гнилій гілці *Ulmus* sp. та на поваленому стовбурі *Populus tremula* L. Так само *Arcyria cinerea* була знайдена не тільки на деревині *A. glutinosa*, а й на гнилій гілці *Ulmus* sp. Щодо такого, зазвичай поширеного субстрату для міксоміцетів, як деревина та опала хвоя *Pinus sylvestris* L., то в МНПП виявлений лише один випадок розвитку міксоміцета *Didymium melanospermum* (Pers.) T. Macbr. на хвої сосни. Слід зазначити, що даний вид міксоміцетів досі частіше виявляв певну приуроченість до деревини широколистяних порід. До речі, і в МНПП він також був зібраний не тільки на хвої *P. sylvestris*, а й на позбавленій кори опалій гілці листяної породи невизначеного виду. Рідкісне трапляння міксоміцетів на деревині та хвої *P. sylvestris*, очевидно, пов'язане з специфікою рослинності МНПП, де, як зазначалося, соснові ліси представлені дуже обмежено, у вигляді штучних насаджень на незначних площах.

З рис. 3 помітно, що переважна більшість міксоміцетів у МНПП утворювали спороношення на відмерлій деревині. На корі були зареєстровані *Diachea leucopodia*., *Fuligo septica* та *Lycogala epidendrum*, а на опаді знайдені два види роду *Didymium* – *D. melanospermum* та *D. squamulosum*. З мохами були асоційовані *Arcyria incarnata* та *L. epidendrum*. Останній вид був знайдений також на лишайнику.

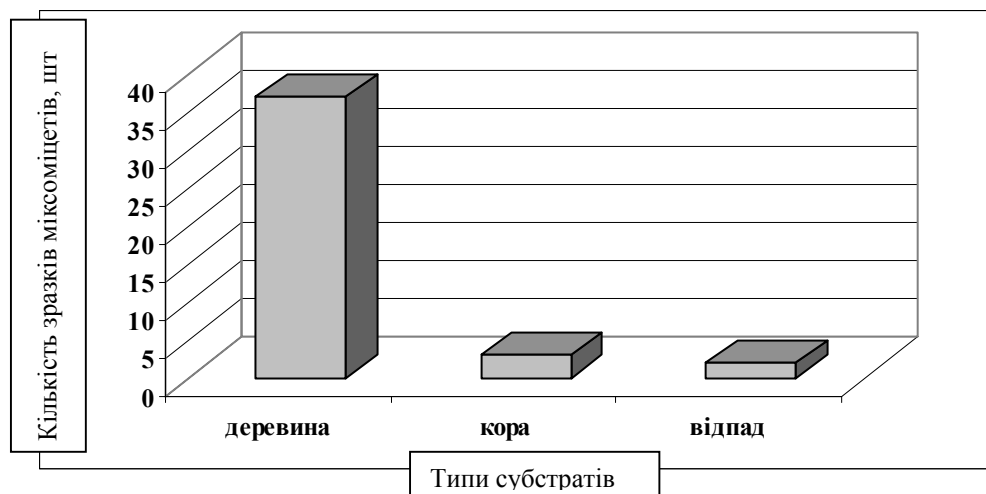

Рис.3. Розподіл міксоміцетів Мезинського національного природного парку за типами субстратів

Fig.3. Substrate type distribution of myxomycetes in Mezyns'ky National Nature Park.

Серед міксоміцетів, зібраних у 2008 р. в МНПП, декілька видів були виявлені вперше для Лівобережного Полісся: *Arcyria stipata*, *Badhamia macrocarpa*, *Cribraria tenella* Schrad., *Didymium melanospermum*, *D. squamulosum*, *Metatrichia vesparia* (Batsch) Nann.-Bremek. ex G.W.Martin & Alexop. та *Physarum leucopus* Link. *A. stipata*, до того ж, є доволі рідкісним видом для всієї України: до її знахідки на Лівобережному Поліссі в МНПП вона була відома лише з двох місцезнаходжень з Гірського Криму [РОМАНЕНКО, 2007] та Харківського Лісостепу [ЛЕОНТЬЕВ, 2008].

Для з'ясування змін, які відбулися у видовому складі міксоміцетів за 140-літній період, з часу дослідження цієї групи грибоподібних організмів на території сучасного МНПП І.Г. Борщовим, проведено порівняння списків видів, зібраних І.Г. Борщовим у 1869

р. і знайдених у 2008 р. Спільними для обох списків виявилось 9 видів: *Arcyria cinerea*, *Comatricha nigra* (у списку І.Г. Борщова *Stemonitis ovata* Pers.), *Didymium melanospermum* (*D. farinaceum* Schrad.), *Fuligo septica* (*Aethalium septicum* (L.) Fr.), *Hemitrichia clavata* (Pers.) Rostaf. (*Trichia obtusa* Wigand), *Lycogala epidendrum* (*L. epidendrum* та *L. terrestre* Fr.), *Stemonitis fusca* Roth, *Trichia varia*, *Tubulifera arachnoidea* Jacq. (*Licea cylindrica* (Bull.) Fr.). Лише у списку І.Г. Борщова наводяться 7 видів: *Amaurochaete atra* (Alb. & Schwein.) Rostaf. (як *Reticularia atra* (Alb. & Schwein.) Fr.), *Arcyria demudata* (L.) Wettst. (як *Arcyria punicea* Pers.), *Brefeldia maxima* (Fr.) Rostaf., in Fuckel, Jahrb. (як *Reticularia maxima* Fr.), *Leocarpus fragilis* (Dicks.) Rostaf. (як *Diderma vernicosum* Pers.), *Physarum psittacinum* Ditmar, *Trichia decipiens* (Pers.) T. Macbr. (як *Trichia fallax* Pers.), *Trichia favoginea* (Batsch) Pers. (як *Trichia chrysosperma* DC.). При мікологічному обстеженні території МНПП у 2008 р. було виявлено 13 видів, відсутніх у списку І.Г. Борщова. Це *Arcyria ferruginea*, *A. incarnata*, *A. stipata*, *Badhamia macrocarpa*, *Ceratiomyxa fruticulosa*, *Cribraria tenella*, *Diachea leucopodia*, *Didymium squatulosum*, *Metatrichia vesparia*., *Physarum album*, *Ph. leucopus*, *Reticularia lycoperdon*, *Stemonitopsis typhina* (F.H. Wigg.) Nann-Bremek. Таким чином зведений список міксоміцетів МНПП складається з 29 видів (табл. 1).

Для оцінки ступеня рідкості видів міксоміцетів, виявлених у 2008 р., була використана шкала Стівенсона, за якою всі зібрані в МНПП види розподілились на чотири категорії: рідкісні; такі, що трапляються випадково; звичайні та широко розповсюджені [STEPHENSON, ASH, STAUFFER, 1993]. Як видно з рисунку 4, розподіл видів за цими категоріями є досить нерівномірним: найбільшу групу формують, так звані "рідкісні" для території МНПП види міксоміцетів. Серед видів міксоміцетів найчастіше в МНПП траплялись *Lycogala epidendrum*, *Physarum album* та *Trichia varia*. Досить часто траплялись *Arcyria ferruginea*., *Metatrichia vesparia* та *Ceratiomyxa fruticulosa*. По два місцезнаходження зареєстровано для *Arcyria cinerea*, *Badhamia macrocarpa*, *Didymium melanospermum*, *Fuligo septica* та *Hemitrichia clavata*. Для всіх інших видів міксоміцетів зареєстровано по 1 місцезнаходженню.

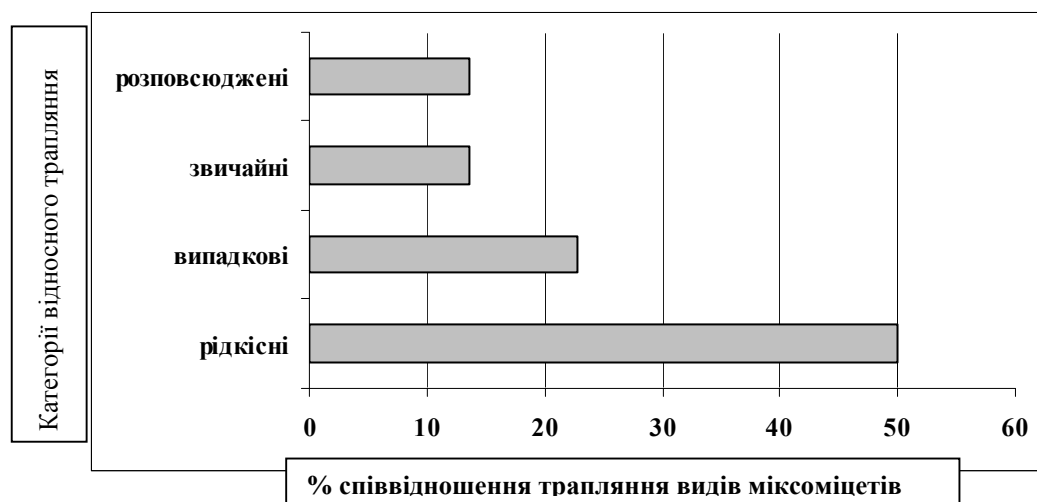

Рис.4. Розподіл видів міксоміцетів Мезинського національного природного парку за шкалою відносного трапляння Стефенсона.

Fig.4. Stephenson relative occurrence scale distribution of myxomycetes in Mezyn'sky National Nature Park.

Такий розподіл міксоміцетів за шкалою трапляння, коли у МНПП домінують так звані „рідкісні” види, свідчить про недостатню вивченість даної групи на цій території. Коефіцієнт Тюрінга (повноти збору) $C=1 - f_1/S$, де f_1 – число синглетонів (види, представлені в колекції одним зразком), S – число знайдених видів [ЛЕОНТЬЕВ, 2008], для МНПП дорівнює 0,5. Для з'ясування очікуваної кількості видів для даної території використовується

формула $T=S/C$. Таким чином, для МНПП внаслідок проведення додаткових зборів міксоміцетів на різних ділянках парку і в різні місяці вегетаційного періоду можна очікувати 44 види міксоміцетів. Це підтверджується результатами, отриманими при вивченні видової різноманітності міксоміцетів іншого національного природного парку „Деснянсько-Старогутський” (НППДС), який також розташований у Лівобережному Поліссі. За даними попереднього обстеження однієї ділянки НППДС – Старогутського лісового масиву, здійсненого у вересні 2003 р., тут було виявлено 21 вид міксоміцетів [Дудка, Кривомаз, 2005, 2006]. Наступний збір, проведений у вересні 2008 р. на обох ділянках НППДС – повторно на Старогутській і вперше – на Придеснянській, дозволив збільшити список міксоміцетів НППДС більш, ніж удвічі, а саме на 26 видів. На даному етапі у складі біоти НППДС відомо 47 видів та 1 форма міксоміцетів [Дудка та ін., 2009, у друці]. Отже, таку ж або більш чи менш подібну видову різноманітність міксоміцетів слід очікувати і на території МНПП.

Список літератури

- Андриєнко Т.Л., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны. – К.: Наук. думка, 1983. – 216 с.
- Андриєнко Т.Л., Шеляг-Сосонко Ю.Р., Устименко П.М. Лісова рослинність території запроєктованого Мезинського природного парку // Укр. ботан. журн. – 1982. – Т. 39, № 2. – С. 74-81.
- ГОЛУБЦОВА Ю.І. Фітотрофні мікроміцети північно-східної частини України. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. – 188 с.
- Дудка І.О., Гелюта В.П., Андрианова Т.В. та ін. Гриби заповідників та національних природних парків Лівобережної України. – К.: Арістей, 2009. – Т. I. – 306 с.
- Дудка І.О., Кривомаз Т.І. Міксоміцети Деснянсько-Старогутського національного природного парку // Наук. вісник Чернівецького ун-ту. – 2005. – № 260. – С. 111-117.
- Дудка І.А., Кривомаз Т.І. Миксомицеты национальных природных парков Украинского Полесья // Микология и фитопатология. – 2006. – Т. 40, вып. 1. – С. 25-32.
- Дудка І.О., Леонтьєв Д.В., Кочергіна А.В., Кривомаз Т.І. Порівняльний аналіз видового складу міксоміцетів лісових угруповань національного природного парку „Деснянсько-Старогутський” (Сумська область) // Заповідна справа в Україні. – 2009. – Т. 5. – в друці.
- ЛЕОНТЬЕВ Д.В. Міксоміцети національного природного парку „Гомільшанські ліси”. – Автореф. дис. ... канд. біол. наук. – 03.00.21. – мікологія. – К., 2007. – 20 с.
- ЛЕОНТЬЕВ Д.В. Флористический анализ в микологии. – Харьков: Ранок-НТ, 2008. – 110 с.
- ПАНЧЕНКО С.М., Андриєнко Т.Л., Гаврись Г.Г., Кузьменко Ю.В. Екологічна мережа Новгород-Сіверського Полісся. – Суми: Університетська книга, 2003. – 92 с.
- ПІДОПЛІЧКА М. Критичні матеріали до флори міксоміцетів України // Журн. ботан. циклу ВУАН. – 1932. – № 3-4. – С. 69-102.
- РОМАНЕНКО К.О. Міксоміцети Кримського природного заповідника. – Автореф. дис....канд. біол. наук. – 03.00.21. – мікологія. – К., 2006. – 20 с.
- ФІТОРИЗНОМАНІТНІСТЬ Українського Полісся та його охорона / Під заг. редакцією Т.Л. Андриєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 316 с.
- BORŠCOW E. Ein Beitrag zur Pilzflora der Provinz Černigow // Bull. Acad. Imp. des Sc. de St.-Petersbourg. – 1868 (1869). – Т. 13. – P. 219-245.
- STEPHENSON S.L., ASH A.N., STAUFFER D.F. Appalachian oak forest // Biodiversity of the Southeastern United States, Upland. – 1993. – N 6. – P. 255-303.

Рекомендує до друку
О.Є. Ходосовцев

Отримано 02.06.2009 р.

Адреса авторів

І.О. Дудка, Т.І. Кривомаз
Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАНУ
вул. Терещківська, 2
Київ, 01601,
Україна
e-mail: i_dudka@mail.ru

Authors' address

I.O. Dudka, T.I. Kryvomaz
M.G. Kholodny Institute of Botany NAS of Ukraine
Tereshchankivska, 2
Kyiv, 01601,
Ukraine
e-mail: i_dudka@mail.ru